

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Fenyves László*

Cím: *Könyvradománygyűjtési irodák.*

Forrás: *Az Est.*

SP.

(Hely)

917.V.13.

(Ld.)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

343.729

Hely

Idő

"1917"

Személy

Könyvradománygyűjtési irodák

A jótékonyak almanachja

— Az Est tudósítása —

A kiaknázásra való hajlandóság, cunck a kornak legnagyobb tehetősége. Még nincs meg a válság, az alapítandó gyárnak még a tervrajza sem kész, de a szindikátus már osztozik a nyereségen. A háborút meg még sem üzenték, már ezrek kerestek milliókat. És, a mi kis témánknál, az állam, a társadalom csak keresi a módot, a hogyan a világhatasztrófia hajótöröttjeit megsegíthetné; az ügyeskedők már üzletet csinálnak a társadalom hajlandóságából.

Annyiszor mutattuk ki az állam szükkeblüségét, a társadalom jótékony tevékenységének össze-vissza kapkodását, — most két eset azoknak ügyességét állítja elénk, a kik a tenyerüket tartják.

A rokkant katona meséje

A múlt év augusztusában volt, hogy egy rokkant tengerész jött fel hozzánk s elbádatá, hogy nem könyvradományt kér, hanem hogy illetmé-

nyeit megszerezni segítségük, mert két kis gyermeke és beteg felesége éheznek. Hiába hajljuk mindegyiknek, hogy mi nem vagyunk segélyegyesület, sem hatósági iroda, sem rokkantügyi hivatal, bakaikban ez többihez forduljanak, mert ennek van arra szervezete, hogy ügyüket ellássa, — mégis kénytelenek vagyunk olykor egy-egy ügyet a magunk kezébe venni. (A löbbiek szemrehányását kapjuk: azért elfintézték, az enyémet nem.)

És minél többet intézünk el, annál több kívánság érkezik és az egész ország nyomorúságát egy szerkesztőségből vadóban nem lehet gyakorlatilag megszüntetni, hanem csak az esetek feltárása után a sürgős segítség szükségét belevinni a köz tudatba.) Ennek a tengerész katonának a dolgát is kezünkbe vettük, de mielőtt lépéseket tettünk volna, egy utánanéző uriaszsonynak osztottuk ki: nézze meg Windberger Józsefet és családját, hogy vannak a lakásban, mit mondanak a szomszédok és így tovább. A patronesse

visszajött: a Nefelejts-utca 10. számú házban megtalálta a kérdezetteket, csakugyan megvan a család, az asszony és a két gyermek, nagy pizok van a lakásban, a mit szegénységükkel indokolnak. Pillanatnyilag segíthünk rajtuk és aztán Windberger József megkapta, mint rokkant tengerész a maga illetményeit. Fájdalom, ez olyan kevés, hogy ebből csakugyan nem lehet megélni.

Ez eset után mintegy felesztendővel megint jelentkezett Windberger József azzal, hogy még most sem kapja az illetményeit, ő nem segítséget kér, de valamit csináljunk, hogy a gyerekek ne éhezzenek.

Följegyzési lapján ott volt, hogy rokkantsági illetményét már kapja, akkor beismerte a valótlanúságot, nagy nyomorával védekezett, most már egyenesen pénzbeli segítséget kért. Régi lakásán lakik. Mint olyan embert, ki fel akart ültetni, kiküldtem szobából, de aztán mégis, másnap ismét egy másik kutató-hölgyet küldtem lakására, a ki azzal jött onnan vissza, hogy már régen elköltözött ismeretlen helyre.

Windbergert a második valótlanúságon értük, ez is följegyződött esete lapjára.

A napokban egy tiszleletreméltó név tulajdonosától levelet kapunk, a hol egy szegény nyomorgó Marine-Vormeister családjára hívja fel a figyelmünket, a mely családnak jóra valóságát az is mutatja, hogy a család fő nem is pénzt kér, hanem hogy illetményeikhez segítsék. A rokkant Vormeister neve Windberger József.

Nem is annyira a név, miert az indokolás visszaemlékezett a tengerészre, a ki már meg akart esalni. A névmutatóból előkerültek Windberger feljegyzései, most már személyesen megyünk el a pártfogó-levelelben megadott címre: Csengery-utca 6. földszint 10. alá.

Határozatosan kiderül a tényállás: Windberger József rokkant tengerész ugyan, de könyvradományok gyűjtéséből el, felesége és gyermekei pedig nincsenek, nem is voltak. Első alkalommal, mikor a kutató nála járt, kölcsönként gyermekek szerepeihettek. Azóta a Rökkantügyi Hivatal járógépezetet küldött neki és munkaalalmat a Weisz Manfréd csepeli tölténygyárában, azonban ezeket nem fogadta el, mert sokkal jobban keres abból a könyvből, a miből nagyon drága áron címeket vásárol egy ismeretlen embertől. Egy kézirással

írott könyvben ugyanis az összes adakozók névjegyzéke megvan. Ezekre a címekre szokott Windberger a vele együtt élő fiatal nővel leveleket írni, esetleg személyesen megy el az illetőkhöz. A Csengery-utcából már április 10-ikén elköltözött Bajnok-utca 32. szám alá.

Jegyzetek az adakozókról

A Bajnok-utcában ér a déli harangszó, Windberger és barátai éppen öt perccel ezelőtt keltok fel szemléket ebédelni.

Másnap délelőtt 10 órakor Dániel csoportvezető-detektívvel és társával keressük fel a rokkant tengerészt, a ki fizetéstársával egyetemben csakugyan még az ágyban hever. Az asztalon már ott a kávé.

De az asztalon nyolc kész levelet is találunk, a címzetek mindenikben a gyermekek nyomorára való hivalkozással, sközbemjárásra vagy bármi módon való segítségre kérvé. A levelek Reichsritter Panz Steirach Irding Steiermark, Gräfin Bertha Muller szintén Steinach Irdingen, Gräfin Lanperth Schloss Trautenfels, továbbá báró Gerliczy István Budapest, báró Luxenszky Henrikné Budapest, Wolfner József gyáros Budapest részére elkészítve, a melyek már csak felbélyegzésre vártak, továbbá két még megcímezésre váró levelet, mind az előtte való este munkájának eredménye.

Windberger, mint jó üzletember, kétféle könyvtelit vitt azonban: névsort a még irandó levelekről és azokról, a kik már megadóztattak. Ez utóbbiaknál oda van írva, hogy kész. Így Freund, Király-utca 65. kész. Főhadnagy ur Vilói-ut 3. kész. Báró Grédl testvérek, Báró Papp Géza kész. Dr. Nagy Ignác kész. Améltóságos Rákos ur Bud. pesti Hirlap elsején kell menni este hét óra. Grófné Bissingen Ottóné, özv.

gróf Andrassyne, özv. báró Bánffy Dezsóné, gr. Festetics Pál skervényt személyesen vinni. Balthány Elemér gróf komornyikkal beszélni. Turi főszeksző urhoz csak eljöttél ötödikéig lehet menni, gróf Wenckheim Revizky-utca csak Riki grófnővel beszélni, annak megcsik a szíve, gróf Miksa Eszterházy-utca Erdélyben járni.

A följegyzéseket idáig adom, de aztán vannak mulatságosabb följegyzések, a melyek egész világosan ki vannak írva valahonnan, mert látnivaló, hogy egy irással és egyszerre irattak be a noteszbe. Sok név mellé van írva, hogy emlegetni kell a zsidó jószívűséget, más helyütt hogy szidni a zsidókat, az egyik Zichy grófnénál folyton csak a gyermekekről kell beszélni, másnál, hogy Jáca, mikor a Gerbaudnál ül... Van ösztökélési tanács is: »X. X. báróné huszat adott«.

A megindult kihágási eljárás során talán majd megmondja az üzletszerű kéregetéssel foglalkozó tengerész, hogy homán, milyen forrásból kapta a címeket. Esete világosan mutatja, hogy a Rokkantügyi Hivatalnak, illetve a Hadigondozó Hivatalnak minden rokkant részére külön lapot kell tartani, a hol minden reá vonatkozó adat följegyeztesék s hogy a kinek lehet: *kenyerkereső munkát kell adni, a ki pedig nem tud kenyeret keresni, azt becsületesen kell ellátni, nem pedig havi hét és tizenöt koronával.*

Windberger Józsefet is mentenem kell abban, hogy belesodródott a szélhámos kergetésébe akkor, a mikor még sem nem kapta meg rokkant illetményeit, sem dolgozni nem tudott. Rokkant illetményei egyébként is oly csekélyek, hogy az számba sem jöhet, ha nem dolgozik rendszeren és egész nap. Kérdés pedig, hogy a rokkant mennyire keresőképes?

Az állam és a társadalom ne neveljen magának a hét és tizenöt koronás hadidíjjal üzletszerű kéregetőket, mert akkor nem vehetjük rossz néven, hogy listába szednek bennünket és a markukba nevetve pumpolnak meg olyanok is, akik már dolgozni tudnának. A mi hibánk, a társadalomé, hogy ezek belesodródtak a nagyvárosi élet zűllött forgatagába.

Az Isten ujjával dolgozik

A másik eset, mely szintén e napon adódott elő és szintén a jótékony adományozók almanachjának létezése mellett bizonykodik: a Csepreghy Lajosé.

Csepreghy Lajos valamikor ujságíró volt. Talán tíz esztendővel ezelőtt, egy rendőri ujság szerkesztője volt, aztán összeütközésbe került a buntetőtörvénnyel. Büntetését kitöltve, folyton kéregetésből él. A Zuglóban, Mogyoródi-ut 102. szám alatt lévő lakásában — jó kint van, hogy ne igen jusson eszükbe az embereknek utánamenni — formális levélgyárat tart fenn.

Üzleti elvei: csak egyénileg megírt levéllel dolgozik, őszinteségi szinczéssel, egy általános, főtrükk alapján.

A főtrükk mindenkor: az Isten uja. Egy darab ujság, vagy más papírszeletet vetett elé a sors. Keresztények részére írt levélben a Ferencrendiek templomának Szent Antal oltaránál, zsidó vallásuaknak szánt levélben az utcán, sáros eszímával meglapodva találta. A Szent Antal oltaránál talált ujságpapírosba két korona volt csomagolva, bocsásanak meg, ő ezt a két koronát elvette, a nagy inség készítette reá s a pénzjegyet tartalmazó ujságszeletket nézegetve, azon egy ujdonságba foglalt név ütötte meg a szemét. Egy hír volt, hogy X. X. t. udvari

tanácsossá nevezték ki, vagy pedig eljegyezte ezt és ezt, vagy meghalt a fia... Az Isten uja azt mutatja, hogy neki, a kétségbeesés örvényében sinylődőnek, oda kell fordulnia. Igért ugyan támogatást, már részére ez az előkelő ur, az az író, ez a képviselő, de hát a míg ezekből valami lesz, addig ő nem bírja helyzetét, sietős a segítség, itt a vég!...

Jó néhány esztendeje üzi már Csepreghy a kétségbeesés ez üzleti kamatoztatását s el kell ismerni, hogy annyi munkával, mint a mennyit e levelek megírására fordít, — mert három sűrűn írott oldalon alul nem adja — igazán megérdemel tíz korona napidíjat. Esete, mint a hazard-játszóé, vagy a vadász szenvedélye bírható el. Igatja: egyszerű — mint a lóversenyző álma a százszeres osztalékról — valaki nagy összeget küld neki. Az eset kiabál a kényszermunkáltatásról szóló törvény után, a mely ne fegyházat létesítsen, hanem olyan intézményt, a hol rávezessék az embereket arra, hogy a munka nem is olyan borzasztó dolog és meg lehet élni belőle. Tehát tisztességesen fizetett munkáról kell a dologházban gondoskodni.

*

E két esettel a jószívű embereket nem elriasztani akartuk az adakozástól. Többre becsüljük áldozatkészességüket, semmint hogy ilyen esetek kegyetlenségé tegyék őket. Felhoztuk a két típus-estet azért, hogy mindenkét figyelmeztessünk: olcsó könyöradomány-nyújtás helyett vállalfják egy-két szegény család vagy elhagyott ember gondozását, sürgős esetekben pillanatnyilag is adjanak, de sohasem utánjárás és meggyőződés nélkül. Mert az már csak igazán nem járja, hogy az igazán segítségre szorulókat ne csak szerencsétlenségük taszítsa a nyomorba, hanem még a jószívűek adakozását is elkapdossák előlük a markukba nevető üzérkedők.

Fényes László.